

Belarus edebiýatynyň terjimeçisi – Maksat Bäsımow

Category: Edebi makalalar, Kitapcy

написано kitapcy | 23 января, 2025

Belarus edebiýatynyň terjimeçisi – Maksat Bäsımow **Партрэты сяброў беларускай літаратуры. “Шукаць сутнаснае, сапраўднае”: Максат Бяшымаў**

Максат Бяшымаў – малады туркменскі празаік. Супрацоўнік часопіса перакладной літаратуры “Дунья эдэбіяты” (“Сусветная літаратура”). Максат ужо тройчы выступаў у беларускім літаратурна-мастацкім часопісе “Маладосць”. З грунтоўным інтэрв’ю, у якім раскажаў пра літаратурную моладзь Туркменістана. І яшчэ – са сваімі апавяданнямі. “Маладосць” двойчы змяшчала пераклады яго апавяданняў на беларускую мову.

У ліставанні з Максам Бяшымавым (хаця мы з ім і сустракаліся на кніжнай выстаўцы ў сталіцы Туркменістана – Ашхабадзе) узнікла і ідэя падрыхтаваць калектыўны зборнік сучаснага туркменскага апавядання. Традыцыя для беларуска-туркменскіх літаратурных сувязяў далёка не новая. У свой час, а калі быць болей дакладнымі – яшчэ ў 1969 годзе, у Мінску пабачыла свет кніга “Каракумскія зоркі”. Былі перакладзены на беларускую мову апавяданні Бекі Сейтакава, Ашыра Назарава, Нарымана Джумаева, Ташлі Курбанава, Нурмурада Сарыханава і іншых туркменскіх пісьменнікаў, якія ўваходзілі ў літаратуру ў 1930-1950-я гады. Прайшоў час, з’явілася шмат новых імёнаў – і, безумоўна, тэма туркменскага апавядання выйшла на новы творчы ўзровень. Максат Бяшымаў падабраў тэксты, даў вельмі выразную характарыстыку кожнаму аўтару, выклаў – што не меней важна – сваё ўласнае абгрунтаванне выбару таго ці іншага твора. Да такога падыходу, несумненна, пранікаешся даверам. Так што, анталогія, канешне ж, атрымаецца. Некаторыя творы, выбраны Максам Бяшымавым, ужо надрукаваны ў беларускай літаратурна-мастацкай перыёдыцы.

Дзякуючы Максату Бяшымаву, творчая пляцоўка часопіса “Дунья

эдэбіяты” (“Сусветная літаратура”) прадстаўлена і для знаёмства з беларускай літаратурай у новых перакладах туркменскіх літаратараў. За шэсць мінулых гадоў (2012 – 2018) у часопісе прадстаўлена дванаццаць беларускіх аўтараў: Якуб Колас, Янка Купала, Максім Танк, Ніл Гілевіч, Сяргей Законнікаў, Алесь Бадак, Юлія Алейчанка і іншыя паэты і празаікі. Канешне ж, гэтыя публікацыі, у якіх і новы перакладчыцкі зварот да беларускай класікі, не адлюстроўваюць усю карціну развіцця сучаснай беларускай літаратуры, ды тым не меней справа зроблена вялікая. Публікацыі твораў беларускай прозы і паэзіі, да перакладаў якіх спрычыніліся вядомыя туркменскія літаратары (вершы ў асноўным пераклаў дора вядомы ў Туркменістане, краінах Цэнтральнай Азіі паэт Набаткулі Рэджэпаў), даюць добрае ўяўленне пра беларускую літаратуру на сённяшнім этапе развіцця. Іншая справа, што вельмі хацелася б істотна пашырыць гэты ручаёк. І калі ўжо як паэты прадстаўлены Алесь Бадак, Мікола Мятліцкі, Адам Шостак (яго якраз Максат Бяшымаў і перакладаў), то мо з часам у “Дунья эдэбіяты” будуць надрукаваны вершы Міхася Башлакова, Марыі Кобец, Людмілы Рублеўскай, Віктара Шніпа... А яшчэ – Яўгеніі Янішчыц, Міколы Купрэева, Анатоля Сыса, Алеся Каско і іншых літаратараў, якія працавалі ў беларускай паэзіі ў 1960-1990-х гг. Іначай будзе прапушчаны пэўны перыяд і складзецца ўражанне павярхоўнага ўяўлення пра значны перыяд у развіцці беларускай літаратуры. Менавіта пра гэта мы перапісваемся, менавіта гэта мы абмяркоўваем у электронным ліставанні з маладым туркменскім літаратарам Максам Бяшымавым. Нягледзячы на сваю маладосць, і як шэраговы чалавек, і як пісьменнік з вялікім талентам (пра гэта мяркую па апавяданнях Максата), мой туркменскі карэспандэнт вылучаецца высокай адказнасцю. Ён і мне дапамагае фарміраваць аб’ектыўнае меркаванне пра сучасную туркменскую літаратуру.

Максат Бяшымаў прыцягнуў да справы перакладу твораў беларускай літаратуры і Аразмурата Тычмамедова, які пераўвасобіў на туркменскую мову аповесць Алега Ждана “Прынцэса”. Зрабіў тым самым выдатны падарунак для юных чытачоў Туркменістана. Спадзяюся, што аповесць Алега Ждана, адрасаваная падлеткам,

пабачыць свет і асобнай кнігай на туркменскай мове. А паважаны калега спадара Максата Аразмурат Тычмамедаў будзе засвойваць як перакладчык іншыя абсягі беларускай дзіцячай літаратуры. Мо, напрыклад, возьмецца за пераўвасабленне на туркменскую мову прозы Яўгена Хвалея, Валерыя Гапеева, Алеся Бадака (размова пра яго аповесць “Адзінокі васьмікласнік хоча пазнаёміцца”, якая сёння перакладзена на добры дзясятак моў!), Алены Масла, Раісы Баравіковай (чаму б не загучаць па-туркменску яе кнізе “Казкі астранаўтаў”, якая ўключана ў праграму пазакласнага чытання ў агульнаадукацыйнай школе Беларусі?!)... Як бачым, прастора для працы, для перакладчыцкіх ініцыятыў неверагодна вялікая. І засвоіць яе можна толькі ў тым выпадку, калі ёсць такія сябры ў беларускай літаратуры, як Максат Бяшымаў.

І сам туркменскі пісьменнік вылучае ініцыятывы для прапаганды творчасці наступнікаў Махтумкулі і Берды Кербабоева. Акрамя выдання анталогіі туркменскага апавядання мы абмяркоўваем з ім і іншыя творчыя праекты. Вось што піша, у прыватнасці, у адным з лістоў Максат Бяшымаў: “... падтрымліваю выдатныя ідэі, што датычаць планавання адносна выдання майго самага любімага туркменскага паэта Курбанназара Эзізава і ўсімі любімага Керыма Курбаннапесава. Вельмі спадзяюся, што справа завершыцца поспехам...” І ў Беларусі, дарагі сябра Максат, гэта сумненняў не выклікае. Галоўнае, як вы не аднойчы падкрэслівалі, у развіцці беларуска-туркменскіх літаратурных сувязяў, у выбары твораў для перакладу шукаць сутнаснае, сапраўднае.

Алесь КАРЛЮКЕВИЧ.

Вторник, 25 декабря 2018. Edebi makalalar